

Dragan Martinović

Dragan Branković

Učiteljski fakultet, Beograd

USLOVI I OPREMLJENOST OSNOVNIH ŠKOLA ZA REALIZACIJU NASTAVE FIZIČKOG VASPITANJA, KAO I DOPRINOS I UTICAJ NASTAVNIKA U NEPOSREDNOJ NASTAVI

Uvod: U nastavi fizičkog vaspitanja uspešno će moći da rade nastavnici koji dobro poznaju struku, suštinu i smisao fizičkog vaspitanja. To su nastavnici koji su osposobljeni da vežbanja prilagode individualnim mogućnostima učenika i prate njihov razvoj. Najbolji nastavnici su osposobljeni da učenike motivišu, upućuju i osposobljavaju za samostalno vežbanje.

Uslovi za rad u nastavi fizičkog vaspitanja su značajni za ostvarivanje željenih rezultata. Nažalost, još uvek, nisu sve škole u situaciji da svojim vaspitanicima obezbede optimalne uslove za fizičko vežbanje. U skladu sa materijalnim mogućnostima, potrebno je ulagati napore i boriti se za što bolje icivilizovanije uslove u kojima učenici vežbaju, rekreiraju se i takmiče.

Uslovi za rad u školama regulisani su zakonom, a u neophodne uslove spadaju i normativi prostora, sprava, rekvizita, ostalih nastavnih i drugih sredstava koji se koriste u fizičkom vaspitanju.

Među kandidatima za upis na Učiteljski fakultet sprovedena je anketa, koja je sadržala pitanja vezana za materijalno-tehničke uslove i opremljenost osnovnih škola, doprinosu i uticaju nastave, kao i nastavnika fizičkog vaspitanja individualnim interesovanjima iz oblasti fizičke kulture (sport, fizičko vaspitanje i rekreacija). Uzorak je obuhvatao 358 ispitanika, kandidata za upis na Učiteljski fakultet. Odgovori su bili anonimni i bez uticaja na status ispitanika.

Interpretacija rezultata:

Prva grupa pitanja je bila obuhvaćena sa dva pitanja vezana za uslove koje je posedovala škola.

66% škola (237 od 358) je posedovalo i salu i otvorene terene, samo salu je imalo 25% škola (90 od 358), samo sportske terene 6% škola (21 od 358),

dok oko 3% nije imalo ništa od navedenih uslova za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja.

249 ispitanika (skoro 70%) je uslove za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja ocenilo kao odlične i vrlo dobre, 80 ispitanika (22%) kao osrednje, dok je 29 ispitanih (8%) uslove ocenilo kao slabe.

Druga grupa pitanja nam je ponudila odgovore vezane za iskorišćenost postojećih uslova od strane nastavnika fizičkog vaspitanja i zastupljenosti pojedinih sportsko-rekreativnih aktivnosti (izleti, krosevi, školska takmičenja).

Kandidati su ocenama od 1-5 procenili u kojoj meri su nastavnici fizičkog vaspitanja koristili postojeće uslove u školi. Maksimalnu ocenu pet (5) imali smo kod 164 ispitanika (46%), ocenu četiri (4) kod 103 ispitanika ili 29%, ocenu tri (3) ili u dobroj meri kod 60 kandidata (17%), ocenu dva (2) kod 28 ispitanih ili oko 8% i ocenu jedan (1) kod samo 3 kandidata ili svega 0,9 % ispitanih.

Po mišljenju ispitanih kandidata nastavnici su u čak 75% slučajeva odlično ili vrlo dobro koristili postojeće uslove.

Zastupljenost sportsko-rekreativnih aktivnosti ispitali smo na osnovu učešća na krosevima, izletima i u kojoj meri se školskim takmičenjima posvećivala pažnja.

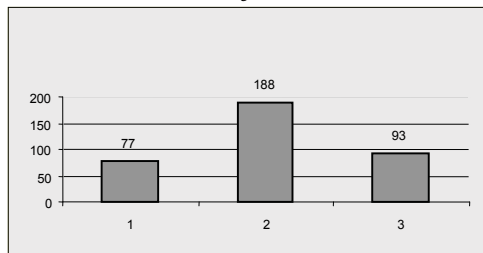
U osnovnim školama se izleti prilično retko organizuju. Najveći broj ispitanih je imao svega 2-4 izleta u toku *osmogodišnje* osnovne škole, i to dva izleta je imalo 105 ispitanih ili 29%, a četiri izleta 149 ispitanih ili 42%. Šest izleta je imalo 68 ispitanih ili 19%, dok je osam izleta imalo svega 36 ispitanih ili 10%.

Na izletima su delimično organizovane sportsko-rekreativne aktivnosti kod 188 ispitanih ili 53%. Redovno su sportsko-rekreativne aktivnosti bile zastupljene kod 77 ispitanih ili 22%, dok kod čak 93 ispitanika kandidata ili 26%, sportsko-rekreativne aktivnosti nisu bile organizovane na izletima (*Grafikon 1.*).

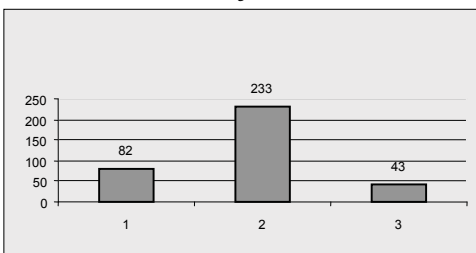
Većina ispitanih kandidata je u toku osnovnog školovanja uzela učešće u nekom od školskih kroseva. Najveći broj kandidata je učestvovalo na četiri krosa i to 109 ili oko 30%, zatim na osam ili više kroseva 61 ispitanik ili oko 17%. 45 ispitanih ili oko 13% nije ni jednom učestvovalo na krosu u osnovnoj školi.

Školskim takmičenjima je, po mišljenju 233 ispitanika kandidata, (što je čak 65%) posvećivana dovoljna pažnja. Izuzetna pažnja je pridavana u 82 škole ili u približno 23% škola, dok se nedovoljna pažnja školskim takmičenjima posvećivala u 43 škole ili u 12% škola (*Grafikon 2.*).

Grafikon 1

Grafikon 2

Treća grupa pitanja se odnosila na uticaj nastave fizičkog vaspitanja na fizičke sposobnosti učenika, formiranje pozitivnog odnosa prema vežbanju i sticanje potrebnih znanja iz oblasti fizičkog vaspitanja. Po mišljenju ispitanih kandidata taj uticaj je uglavnom pozitivan.

Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela poboljšanju fizičkih sposobnosti, sa ocenom pet (5) kod 122 kandidata (34%), sa ocenom četiri (4) kod 124 ispitanika (35%), sa ocenom tri (3) kod 78 ili oko 22%, sa ocenom dva (2) kod 24 ili oko 7% i sa ocenom jedan (1) kod svega 10 ispitanih kandidata (oko 3%).

Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela formiranju pozitivnog odnosa prema vežbanju, sa ocenom pet kod 134 (37%), sa ocenom četiri kod 94 (26%), sa ocenom tri kod 73 (20%), sa ocenom dva kod 41 (11%) i sa ocenom jedan kod 16 ispitanih kandidata što je oko 4%.

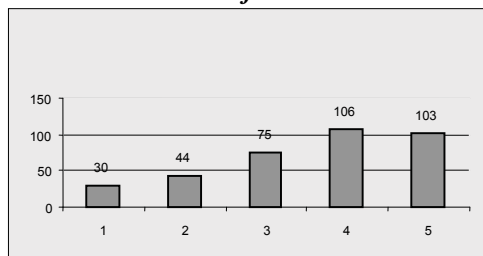
Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela da učenici sagledaju svoje sposobnosti kako bi ih unapredili, sa ocenom pet kod 105 (29%), sa ocenom četiri kod 112 (31%), sa ocenom tri kod 100 (28%), sa ocenom dva kod 23 (6%) i sa ocenom jedan kod 18 kandidata ili 5%.

Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela da učenici vežbaju i izvan časova fizičkog vaspitanja, sa ocenom pet kod 103 (29%), sa ocenom četiri kod 106 (30%), sa ocenom tri kod 75 (21%), sa ocenom dva kod 44 (12%) i sa ocenom jedan kod 30 ispitanih ili oko 8% (Grafikon 3).

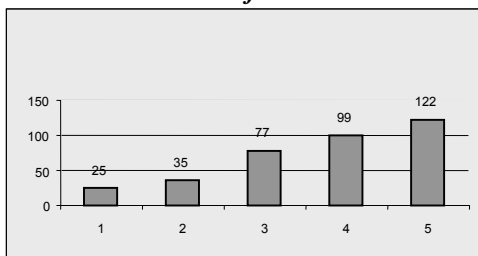
Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela da učenici sagledaju vrednosti fizičkog vaspitanja, sa ocenom pet kod 122 ili 34% ispitanih, sa ocenom četiri kod 99 ili 28% ispitanih, sa ocenom tri kod 77 ili 22% ispitanih, sa ocenom dva kod 35 ili oko 10% ispitanih i sa ocenom jedan kod 25 ili oko 7% ispitanih (Grafikon 4).

Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela da učenici steknu potrebna znanja iz fizičkog vaspitanja, sa ocenom pet kod 139 ili 39% ispitanih, sa ocenom četiri kod 92 ili 26% ispitanih, sa ocenom tri kod 65 ili 18% ispitanih, sa ocenom dva kod 40 ili 11% ispitanih i sa ocenom jedan kod 22 ili 6% ispitanih kandidata.

Grafikon 3

Grafikon 4

Četvrta grupa pitanja odnosila se na ličnost nastavnika fizičkog vaspitanja, njegov rad i zalaganje, pravednost i pravičnost u odnosu prema učenicima, kao i u ocenjivanju. Na osnovu mišljenja ispitanih kandidata nastavnici fizičkog vaspitanja u osnovnim školama su uglavnom zadovoljili kriterijume.

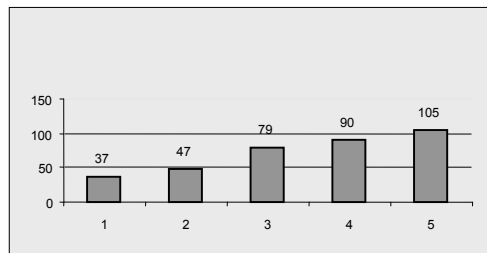
Nastavnik fizičkog vaspitanja je uložio truda, znanja i energije da poboljša fizičke sposobnosti učenika u dovoljnoj meri kod 67,6% (242 od 358) kandidata, što je ocenjeno, ocenama 5-kod 40,2% (144) i ocenom 4-kod 27,4% (98). Prosečan trud i zalaganje nastavnika ocenilo je ocenom 3-19,8% ili 71 kandidat, a nastavnik se nedovoljno trudio po mišljenju 12,6% ili 45 kandidata, koji su to ocenili ocenama 2-7,3% (26) i ocenom 1-5,3% ili 19 kandidata.

Nastavnik je izuzetno doprineo formiranju pozitivnog odnosa učenika prema fizičkom vaspitanju kod 246 kandidata-68,7% (ocena 5 kod 141 kandidata-39,4% i ocena 4 kod 105 kandidata-29,3%), prosečno kod 66 ili 18,4% kandidata (ocena 3) i nedovoljno po mišljenju 46 ili 12,9% kandidata (ocena 1 kod 16 ili 4,5% i ocena 2 kod 30 ili 8,4% kandidata).

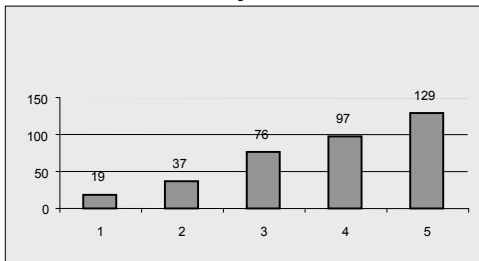
Nastavnik fizičkog vaspitanja je doprineo da učenici vežbaju i izvan časova, što je sa ocenom 5 ocenilo 105 ili 29,3%, sa ocenom 4-90 ili 25,1%, ocenom 3-79 ili 22,1%, ocenom 2-47 ili 13,1% i ocenom 1-37 ili 10,3% kandidata (*Grafikon 5.*)

Nastavnik se izuzetno založio da učenici upoznaju vrednosti fizičkog vaspitanja po mišljenju 226 ili 63,1% kandidata, koji su to ocenili ocenom 5 (129 ili 36,0%) i ocenom 4 (97 ili 27,1%), prosečno se zalagao po mišljenju 76 ili 21,2% kandidata, koji su to ocenili ocenom 3, a nedovoljno je upoznao učenike sa vrednostima fizičkog vaspitanja po mišljenju 56 ili 15,6% kandidata. Oni su to ocenili sa 1 (19 ili 5,3%) i 2 (37 ili 10,3%) (*Grafikon 6.*)

Grafikon 5

Grafikon 6

Nastavnik fizičkog vaspitanja je doprineo da učenici steknu osnovna znanja iz fizičkog vaspitanja, sa ocenom 5 kod 44,4% ispitanih, sa ocenom 4 kod 93 ili 25,9%, sa ocenom 3 kod 67 ili 18,7% ispitanih, sa ocenom 2 kod 24 ili 6,7% i sa ocenom 1 kod 15 ili 4,2% ispitanih kandidata.

Nastavnik je realizovao sve sadržaje predviđene nastavnim planom, sa ocenom 5 po mišljenju 129 ili 36,0% kandidata, sa ocenom 4 kod 106 ili 29,6%, sa ocenom 3 kod 69 ili 19,3%, ocenom 2 kod 41 ili 11,5% i sa ocenom 1 kod 13 ili 3,6% kandidata.

Nastavnik je dobro objašnjavao gradivo, što je sa ocenom 5 ocenilo 156 ili 43,4%, sa ocenom 4-99 ili 27,7%, sa ocenom 3-57 ili 15,9%, ocenom 2-26 ili 7,3% i ocenom 1 kod 20 ili 5,6% ispitanih kandidata.

Nastavnici fizičkog vaspitanja su znali da održavaju red i disciplinu izuzetno, po mišljenju 270 ili 75,4% kandidata (ocena 5 kod 180 ili 50,3% i ocena 4 kod 90 ili 25,1%), prosečno, po mišljenju 52 ili 14,5% kandidata (ocena 3). Po mišljenju 36 ili 10,0% kandidata nastavnici fizičkog vaspitanja nisu u dovoljnoj meri održavali red i disciplinu na času, što je ocenjeno sa 1 kod 13 ili 3,6% i sa 2 kod 23 ili 6,4% kandidata.

Positivnu klimu na času su izuzetno dobro stvarali nastavnici po mišljenju 257 ili 71,8% ispitanih kandidata (koji su to ocenili sa 5 u 145 ili 40,5% slučajeva i sa 4 u 112 ili 31,3% slučajeva), prosečno po mišljenju 55 ili 15,4% kandidata (ocena 3), a nedovoljno dobru klimu po mišljenju 46 ili 12,8% kandidata (ocena 1 kod 22 ili 6,1% i ocena 2 kod 24 ili 6,7% ispitanih kandidata) (Grafikon 7.).

Nastavnici fizičkog vaspitanja su izazivali pozitivne emocije kod učenika, sa ocenom 5 kod 119 ili 33,2% ispitanih. Ocenu 4 je zaradilo 129 ili 36,0% nastavnika, ocenu 3-64 ili 17,9% nastavnika, ocenu 2-31 ili 8,7% nastavnika, dok je ocenu 1 zaradilo 15 ili 4,2% nastavnika.

Nastavnici fizičkog vaspitanja su uvažavali mišljenje svakog učenika, što su kandidati ocenili ocenom 5 u 129 ili 36,0%, ocenom 4 u 99 ili 27,7%, ocenom 3 u 75 ili 20,9%, ocenom 2 u 34 ili 9,5% i ocenom 1 u 5,9% slučajeva, tj. kod 21 kandidata.

Po mišljenju 120 ili 33,5% kandidata nastavnici fizičkog vaspitanja su uzimali u obzir ličnost svakog učenika za ocenu 5. Ocenu 4 je zaradilo 99 ili 27,7% nastavnika, ocenu 3-78 ili 21,8%, ocenu 2-31 ili 8,7% dok je čak 30 ili 8,4% nastavnika ocenjeno jedinicom (ocena 1).

Nastavnici fizičkog vaspitanja su učenicima pružali savetodavnu i drugu pomoć, za ocenu 5 po mišljenju 147 ili 41,1%, za ocenu 4 po mišljenju 88 ili 24,6%, ocenu 3 po mišljenju 61 ili 17,0%, ocenu 2 po mišljenju 41 ili 11,5% i za ocenu 1 po mišljenju 21 ili 5,9% ispitanih kandidata.

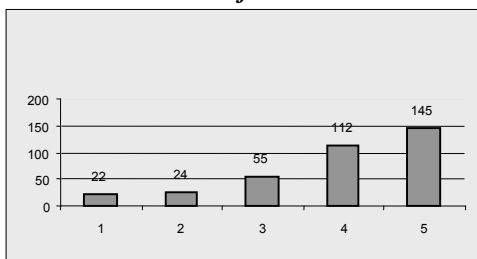
Dobru komunikaciju sa učenicima je ocenom 5 ostvarilo 169 ili 47,2% nastavnika, sa ocenom 4 ostvarilo 85 ili 23,7%, sa ocenom 3-63 ili 17,6%, sa ocenom 2-22 ili 6,1% i sa ocenom 1-19 ili 5,3% nastavnika.

Nastavnici fizičkog vaspitanja su kontinuirano pratili napredak učenika, sa ocenom 5 po mišljenju 92 ili 25,7% ispitanih, sa ocenom 4 po mišljenju 115 ili 32,1%, sa ocenom 3 po mišljenju 90 ili 25,1%, sa ocenom 2 po mišljenju 38 ili 10,6% i sa ocenom 1 po mišljenju 23 ili 6,4% ispitanih kandidata.

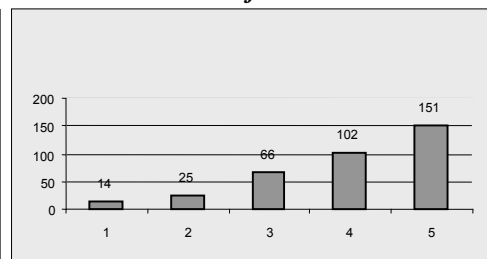
Dobar kriterijum ocenjivanja nastavnika fizičkog vaspitanja, ocenom 5, ocenilo je 151 ili 42,2% ispitanih, ocenom 4-102 ili 28,5%, ocenom 3-66 ili 18,4%, ocenom 2-25 ili 6,9% i ocenom 1 svega 14 ili 3,9% ispitanih kandidata (*Grafikon 8*).

Svojom radom i svojom ličnošću nastavnici fizičkog vaspitanja su doprineli odabiru budućeg zanimanja, sa ocenom 5 kod 114 ili 31,8% ispitanih kandidata, sa ocenom 4 kod 85 ili 23,7%, sa ocenom 3 kod 59 ili 16,5%, sa ocenom 2 kod 37 ili 10,3% i nisu uopšte doprineli izboru budućeg poziva (ocena 1) kod 63 ili 17,6% ispitanih kandidata.

Grafikon 7

Grafikon 8

Zaključak: Nedovoljna materijalna baza je najveća prepreka uspešnom radu u oblasti fizičkog vaspitanja. Fizičko vaspitanje predstavlja dominantan vid angažovanja mladih u fizičkoj kulturi, pa kao takvo sa stanovišta društva ima neprocenjiv značaj, doprinoseći ostvarivanju cilja vaspitanja i obrazovanja u društvu.

Bez odgovarajućih uslova u školskom fizičkom vaspitanju ne može biti ni odgovarajućih rezultata. Da bi objekti za fizičko vaspitanje odgovarali svom osnovnom zadatku, moraju da zadovolje izvestan broj različitih normativa. Takođe, neophodno je da se sprave i rekviziti redovno održavaju.

Svakako, neophodno je angažovanje nastavnika fizičkog vaspitanja u cilju obezbeđivanja optimalnih uslova (broj i kvalitet sprava i rekvizita) za nesmetano realizovanje nastavnog plana i programa.

Literatura:

1. Barov, Dž., Mek, Dž.,R. (1975): Merenje u fizičkom vaspitanju, Vuk Karadžić, Beograd
2. Višnjić, D. (1996): Nastava fizičkog vaspitanja od 5-8 razreda osnovne škole – priručnik za studente, nastavnike i profesore, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
3. Višnjić, D., Martinović, D.(2005): Metodika fizičkog vaspitanja, Učiteljski fakultet, Beograd
4. Martinović, D.(2003): Postignuća u nastavi fizičkog vaspitanja, Interprint, Beograd
5. Matić, M.(1978): Čas telesnog vežbanja, NIP „Partizan“, Beograd
6. Međedović, E., Martinović, D.(2006): Igra-izvor dečije radosti, Forum univerzitetskih nastavnika, Novi Pazar

EQUIPMENT AND OTHER CONDITIONS IN PRIMARY SCHOOLS FOR THE REALIZATION OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES

TEACHER'S CONTRIBUTION TO THE REALIZATION OF CLASSES

Summary: *Candidates eligible for the enrollment at the Teacher training Faculty have filled in a questionnaire and expressed their views on four groups of issues related to the physical education classes in primary schools. The first group of questions related to the material and technical conditions of the school, the second group to the utilisation of the existing conditions by the teachers and also number of sports and recreational activities in schools. The third and the fourth groups of question referred to effect of the physical education classes on the development of individual interests in the contents of the physical education classes and the contribution of the teachers in realization of classes.*

Key words: *school, material and technical conditions, teacher, physical education, classes, Teacher training Faculty Beograd*